

De fleste romanforfattere begynner med å skrive korte fortellinger, altså noveller. Så også jeg. Jeg skrev noveller i over tjue år før jeg fikk utgitt en roman. Novelleskrivingen var en hobby jeg har fortsatt med, og denne boka består av noveller som er skrevet i løpet av tretti år, fra tenårene og framover.

*Min første publiserte novelle var en stormende og naturromantisk historie. **Bølgerytteren** er inspirert av min barndom ved havet på nordre Öland og minnet om den sorgen jeg alltid følte når sommerferien var forbi og det var på tide å reise hjem til byen. (At mange av kameratene mine aldri fikk komme på landet i det hele tatt, var ikke noe jeg tenkte på den gangen.)*

*Jeg skrev teksten da jeg var tjueén år gammel, og sendte den inn til en novellekonkurranse. Juryen fikk visst inn over tusen bidrag, men ga **Bølgerytteren** tredjepremie og trykket den i en antologi. Jeg ble beruset av suksessen og anså meg som fullbefaren forfatter – det var jeg ganske alene om.*

Bølgerytteren

Det begynte med vinden som kom over sundet før daggry. Mørket lå fortsatt over øya, og menneskene sov i hyttene langs kysten.

Bølgerytteren drømte om skygger og om å være fremmed, annerledes og utstøtt. Han drømte om stirrende ansikter, om truende stemmer som spurte hvor han kom fra.

Hard og kald var den: en stormens vind. Den feide inn over Öland det siste døgnet i den lange skoleferien, som et endelig tegn på at sommeren nå var over, og at høsten hadde kommet i dens sted.

Hatet og hånet, til tross for at han så ut som de andre i drømmen og oppførte seg på samme måte som dem. Hvem er du? skrek de. Hvor kommer du fra? Vi vil ikke ha deg her! Øynene deres omringet ham, og han sank ned i mørket, skjelvende.

I sundet mellom fastlandet og øya skapte vinden bølgene. Da solen til slutt steg opp bak et tjukt skydekke på himmelen, hadde de rukket å vokse seg meterhøye i det mørke vannet. De beveget seg uavbrutt mot horisonten; steg og sank, steg og sank.

Hold ham fast! var det noen som skrek, og knoklete hender grep Bølgerytteren og presset ham ned mot den harde bakken. Spytt på ham! skrek en annen.

I tette rader rullet bølgene inn mot øya. Når de ble knust mot de steindekte strendene, oppsto det et bulder som fra store fosser. Det var en lyd fylt av urgammel kraft, et ekko fra den tid da Jorden sto øde og tom, og livet bare fantes i havet.

I en hytte noen hundre meter fra stranden våknet Bølgerytteren i sengetøy som var vått og kaldt. Da han løftet hodet fra puta og så ut i mørket, stirret marerittets ansikter fortsatt på ham, den selvlysende blekheten deres hang igjen.

Hvem er du, hva gjør du her?

Ekkoet fra stemmene lød fortsatt i hodet hans og druknet til å begynne med lyden av stormen utenfor.

De visste. De visste at dette var Hjemreisens dag, de visste at koffertene sto pakket ute på verandaen, og at familien skulle reise når de hadde spist. Bare at de ikke skulle hjem, men til det nye stedet. De ventet på Bølgerytteren der. Ventet og stirret.

Bølgerytteren hadde truffet de stirrende ansiktene allerede to år tidligere, da familien hans hadde flyttet den første gangen. Da hadde han følt seg like ensom og utstøtt som i nattens mareritt, og det hadde tatt lang tid før alt ble bra. Og nå, igjen: *Hvem er du, hva gjør du her?* De stirrende ansiktenes tid.

Han hadde tisset på seg i søvne. Men Bølgerytteren ble likevel liggende i senga, sengetøyet skulle få tørke, ingen skulle få vite noe. Han trakk teppet opp over de lukkede øynene og tenkte bare på ikke å tenke på noe som helst – og det var først da han hørte lyden fra verdenen utenfor.

Knakingen i hytteveggene fra vindens angrep og den ville kampen stormen førte mot trekronene over taket. Hyling og uling, rasling og knirking, men det fantes også en svak lyd som lå bak alle de andre, som et lokkerop. Et brus som lot til å komme fra stranden.

Bølgerytteren lå i senga i den stille hytta og forsto hva den fjerne lyden betydde. Bølgene hadde kommet tilbake.

Det var Hjemreisens dag; alle koffertene var pakket av Bølgerytterens foreldre, og kvelden før hadde familien gått rundt i de få hyttene langs kystveien der det fortsatt var folk, for å ta avskjed for denne sommeren. Etter å ha vært borte nesten hele sommeren hadde bølgene nå kommet tilbake, men det var nesten for seint.

Bølgerytteren hadde dårlig tid. Han dro teppet vekk og satte føttene på det kalde gulvbelegget. Noen minutter seinere forlot han huset, kledd i en

mørkerød treningsdrakt og med slitte sandaler på føttene. Han lukket hyttedøra stille og forsiktig for ikke å vekke noen. Det var flere timer til morgenen.

Vinden grep tak i ham idet han forlot verandaen og gikk ut på plenen. Den rev og slet i ham, rufset til det solblekede håret og presset varme tårer fram i de mysende øynene. Vinden var sterkere enn den noen gang hadde vært i hele sommer, og Bølgerytteren smilte mot den så det iset i tennene. Vinden var ren og sterk og lett å forstå.

Hvem er du? HVEM ER DU? Hveeeeeem?

Stemmene befant seg ennå i hodet hans. De var blitt stadig høyere i løpet av sommeren, men nå var vinden der og dempet vrælingen deres.

Bølgerytteren lukket den hvite treporten til hyttetomta og krysset den helt øde grusveien som gikk langs kysten så langt man kunne se i begge retninger. På den andre siden av veien lå klippeavsatsen som ble kalt landborgen, og under den lå stranden. Da han kom ut på det tørre jordlaget på landborgen, ble vinden til et bedøvende brøl mot ansiktet, og han var nødt til å presse seg framover for å holde balansen.

For første gang denne morgenen så han havet.

Kvelden før hadde vannet ved kysten vært som et mørkt marmorgulv, og den runde augustmånen hadde speilet seg i overflaten uten engang å skjelve. Nå var forvandlingen fullstendig. Vannet i sundet var et skummende grått teppe, opphisset og kokende og uopphørlig pisket av stormen.

Bølgene var overalt, og akkurat som Bølgerytteren hadde trodd, var de langt større enn noensinne før denne sommeren. Ute på dypt vann ble havet skåret i stykker av lange hvite bånd, og inne ved stranden kastet skummet seg mot den raslende grusen. De større steinblokkene i vannkanten splintret bølgene i eksplosjoner av blanke dråper.

Guds bølger! Bølgerytteren sto oppe på landborgen og nøt havets raseri.

Han husket plutselig en sommermorgen noen år tidligere, da bølgene hadde vært like høye som de var nå. Han og morfaren hadde tatt på seg gummistøvler og tjukke gensere som beskyttelse mot vinden og vannet før de gikk ut.

De hadde gått over landborgen og ned til den stormherjede stranden og støtt på noe mellom steinene som på avstand så ut til å være en stor mørkebrun sekk. Det hadde vist seg å være en druknet elgokse som var blitt skylt opp på stranden. Bølgerytterens morfar trodde at elgen hadde

lagt ut fra fastlandet og forsøkt å svømme til øya, men ikke hadde orket hele veien i de store bølgene.

De hadde gått opp til hytta for å ringe til politiet, og da Bølgerytteren hadde kommet tilbake til stranden seinere på dagen, hadde elgen vært borte. Men bildet av elgkroppen var fortsatt tydelig i hodet hans flere år etter; den sammensunkne kroppen dekket av våt og tovete pels, liggende i grusen. Tømt for all styrke og staselighet, beseiret av bølgene.

Beseiret. Det skulle ikke skje med Bølgerytteren.

Forsiktig begynte han å ta seg nedover den bratte jordskråningen til stranden. Vinden fra vannet kom brasende opp mot ham; den bar med seg lukten av tørket tang og smaken av saltvann, den var frisk og berusende. Bølgerytteren ble fylt av visshet: Vinden ville ta ham med seg, og hvis han strakte opp armene og kastet seg utfor, ville han fly. Bort, bort! Han løftet beina høyt og løp de siste meterne.

Stranden hadde forandret seg sammen med havet. Den var blitt en fremmed verden, grå og fiendtlig og tømt for alt liv. Ikke engang fiskemåkenes skingrende skrik kunne høres, og de pleide ellers å herske her nede. Nå var de blitt spredt av bølgene som kom dundrende inn mot Bølgerytteren og dekket halve strandstripen før de sank tilbake. De kom nesten opp til klippen der moren hans pleide å sitte og lese på solskinnsdager.

Guds bølger!

Bølgerytteren fnøs i vinden. Luften på stranden var kald, og vannet ville sikkert være enda kaldere, men han hadde ventet hele sommeren på denne stunden. Det fantes ingen vei tilbake. Han stilte seg i le bak klippen, tok av seg sandalene, deretter buksene og jakka, og brettet alt sammen til en tøybunt. Han la en stein oppå så den ikke skulle blåse bort.

Så reiste han seg og gikk over de ru kalksteinene mot vannet. Han var naken og klar.

Naken og uten våpen, det var slik man skulle møte bølgene. På deres betingelser, det var den eneste måten. Ikke med varmende skumgummidrakter og surfebrett som Bølgerytterens eldre fettere gjorde, enda han hadde forklart dem hvilken utilgivelig feighet det innebar.

Bølgerytteren møtte vannet, og det tok imot ham med hele verdens samlede likegyldighet. Bølgene fortsatte bare å pulsere inn mot stranden, som om han ikke eksisterte. Det iskalde vannet skylte over de kritthvite føttene hans. Kaldt, kaldt; gåsehud slo ut på beina hans, men han anstrengte seg for ikke å begynne å skjelve og tok enda noen skritt

utover. Bølgene brøt inn over lårene hans, sprutet mot magen, og han fikk krampe av å holde balansen i de sugende strømmene. Ingen vei tilbake. Bølgerytteren kjente de stirrende ansiktene inne i hodet og presset seg framover, utover.

Blikket var rettet mot den disige horisonten, mot fastlandets tynne grå linje på den andre siden av vannet, han lot være å kikke ned for å unngå større steiner.

For han visste at det ikke fantes noen. Allerede tidlig denne vindstille sommeren var strandkanten nedenfor den store klippen blitt rensset for stein av ham selv og tre andre bølgeryttere, som også bodde på øya bare om sommeren.

Med spader og spett hadde de kjempet mot de grove kampesteinene i vannet og forsøkt å konstruere en liten havn som skulle være så dyp og sikker for bølgene som mulig. Solen hadde svidd ryggene deres, redskapene hadde gnidd fram sviende blemmer i hendene, men arbeidet hadde hele tiden gått framover. Steinene de flyttet fra bunnen, hadde de lagt som en beskyttende voll på skrå foran den utgravde havna og tettet den med grus.

Etter flere ukers arbeid var det blitt et riktig staselig byggverk, det hadde til og med foreldrene deres syntes. Bølgerytterne selv hadde vært svært spente på hvordan havna ville klare en virkelig storm. De hadde ventet ved stranden i flere dager, men vinden hadde aldri økt i styrke – små krusninger var alt som hadde plasket mot den bastante vollen.

Til slutt var bølgerytterne blitt lei av strandens verden og hadde gjenopptatt en ufullført hyttebygging i skogholtet bak hyttene.

Vinden hadde ikke økt til storms styrke hele sommeren, og nå hadde tre av bølgerytterne reist hjem med familiene sine. Tilbake var bare den fjerde; frossen og alene mot bølgene under den askegrå himmelen. Bare han visste svaret som bølgerytterne hadde ventet på hele sommeren: Vollen var ikke sterk nok til å kunne holde stand mot bølgene. De slengte sin kalde fråde rett over de oppstablede steinene og hadde allerede begynt å kaste dem tilbake i den utgravde kanalrenna.

Bølgerytteren så dette uten sorg. Han visste at vinterens isflak kom til å feie bort alle spor etter havna om noen få måneder.

Når vinteren kommer, fryser sommeren fast. Vannet og bølgene stivner. Men de stirrende ansiktene trives i kulde.

Han var nesten ti meter fra stranden nå, og vannet rakk ham over magen. Gradvis hadde huden vent seg til kulden i vannet. Fotsålene føltes

riktignok som gummi mot tangen og grusen på bunnen, men blodet hadde begynt å rase stadig fortere rundt i kroppen, og han var ikke like stivfrossen som da han gikk uti. Bølgerytteren sprutet vann rundt seg med håndflatene mens han kjempet seg enda noen skritt utover.

Plutselig kjente han grov sand under den forreste foten. Han hadde nådd sandbanken, den som var målet for vandringen. Nå stilte han seg bredbeint med føttene kjørt ned i sanden og ansiktet mot vinden. Han var klar.

Bølgene hadde vært mindre en stund, men de store var på vei; han kunne se en hel rekke av dem komme ute i havet, snoende over det mørke vannet som lange sjøormer. Alltid i flokker, tett etter hverandre. Feige. Redde for å kjempe alene.

De lot til å nærme seg stadig fortere. Bølgene beveget seg stille, drevet av vinden over dem. Den første var tjue meter unna, og etter noen sekunder bare ti. Ingenting kunne stanse den, den var åtte meter unna, fem meter, så bare tre.

Bølgerytteren spente musklene.

Bølgen tårnet seg opp, strakte seg mot himmelen og hang et øyeblikk i perfekt balanse i luften.

NÅ! tenkte Bølgerytteren, og bølgen tippet over og brøt, men den var allerede blitt lurt.

Bølgerytteren hadde kastet seg foran bølgeveggen i nøyaktig riktig sekund, og nå bar bølgen kroppen hans med seg mot stranden i en berusende omfavnelse. Dette var seier, dette var glede! *Nå! Nå!*

Havets boblende og perlende lyd fylte Bølgerytterens ører, og han ble ført fram over bunnen som en delfin av bølgens kraft. Han veivet med armene i strømmene, sparket med beina og lot ikke bølgen få overtaket. Han red den!

Nååååå. Han var usårlig og udødelig, og verdenen over vannflaten var langt borte, den kunne ikke nå ham.

Hvert sekund av ferden ble strukket til en jublende evighet for Bølgerytteren, men likevel varte det ikke lenge før den var over. Da bølgen nærmet seg stranden, begynte den å synke sammen og miste styrken og slapp straks grepet rundt den lille kroppen som hadde fulgt med strømmen en kort stund. Alene fortsatte den inn mot stranden og en utslettelse uten spor.

Bølgerytteren kom flygende opp av vannet i den grunne dalen som ble dannet etter bølgen, han gispet etter luft i en vind som nå føltes flere

ganger kaldere enn før, men dvelte ikke lenger enn noen åndedrag ved stranden før han begynte å kjempe seg ut mot sandbanken, med sammenpressede lepper og hardt dunkende hjerte. Store bølger var på vei, og han skulle møte dem.

Han klarte det i tide, og da bølgene reiste seg foran ham for annen gang denne morgenen, visste Bølgerytteren at de var likeverdige motstandere. De respekterte ham like mye som han respekterte dem, og den vissheten fikk ham til å føle seg rolig og trygg da han igjen red inn mot stranden i full fart, båret av vannets bevegelser. Sugende glede, dundrende triumf. Han tok seg tilbake til sandbanken for tredje gang, og deretter gjorde han en fjerde og femte og sjette ferd med bølgene. De fortsatte å rulle fram i rader mot land, og vinden forsvant ikke.

Vinden og bølgene avtok ikke, men etter den fjortende eller femtende rideturen reiste Bølgerytteren seg opp i det grunne vannet nær stranden og merket plutselig hvor vanskelig det var å stå rett og ubevegelig. Beina dirret og føltes feberaktige som om vannet hadde sivet inn i dem, og inn i armene også. Da han løftet dem, så han at huden på fingertuppene var blitt skrukkete, noe som ifølge moren var et sikkert tegn på at han hadde vært i vannet for lenge.

En gang til, tenkte han og gned de kalde kinnene med håndflatene. En gang til, og så går jeg opp.

For siste gang denne sommeren tok Bølgerytteren seg ut til sanden. Det tok lengre tid enn noen gang, føttene gled hele tiden over tangen og algene på bunnen, og vinden og vannet slo som våte lakener over brystet og ansiktet. Bølgerytteren brøytet seg gjennom vannet med tunge åndedrag, det virket som om lungene var fylt av tjukt slim. Han hadde ingen krefter igjen.

En siste gang. Sommeren er død, og snart er jeg det også.

Allerede før han hadde kommet ut til sandbanken, så han den store bølgen komme ute på havet. Den vokste og vokste, og for Bølgerytterens trøtte øyne lot den til å løfte seg høyt over alle de andre, ensom og gigantisk.

Sommerens siste store bølge, som nærmet seg raskt. Da Bølgerytteren kjente sanden under føttene, var bølgen bare noen meter unna.

Vinden hadde dødd ut, han kjente den ikke lenger. De stirrende ansiktene var også borte. Tilbake var bare den siste bølgen, og nå tårnet den seg opp over Bølgerytteren, den skygget for horisonten.

I samme øyeblikk som bølgens kalde skygge falt over ham, så Bølgerytteren den druknede elgen klart og tydelig framfor seg. Den knuste kroppen var han selv, de døde øynene som stirret på ham, hans egne. Han ville mer enn noe annet leve nå, men da han åpnet munnen for å rope, ble munnen fylt av kaldt vann.

Leve! tenkte han, og den nakne kroppen hans ble svelget av et gurglende svart kaos. Tankene ble til et skjærende skrik som steg høyere og høyere, gjennom skyene og opp mot den lyse himmelen, høyere og høyere, for til slutt å forsvinne i universet.

En kvinne med bustete lyst hår og anspente små rynker i ansiktet kom småløpende ut fra en av hyttene ved øyas kyst. Hun hadde på seg en tynn morgenkåpe og et par lyserøde tresko, og hun satte opp farten over veien og ut på landborgen. Morgenkåpa flagret som et seil i stormvinden. Kvinnen lot ikke til å merke kulden, blikket hennes fór fram og tilbake langs veien, over skulderen. Ingen steder var det liv.

Da hun kom ut på kanten av landborgen, så hun de store bølgene, hun så hvordan de rullet inn mot stranden, og hun så den nakne kroppen som lå med ansiktet ned i strandkanten. Bølgene pirket forsiktig i den, men den rørte seg ikke. Tynt hvitt skum la seg over beina, og trakk seg så tilbake.

«Tomas!»

Kvinnens skrik skar gjennom vinden, men kroppen der nede reagerte ikke.

Hun sparket av seg treskoene og løp rett ned skråningen. Steinene på stranden tok imot henne med smerte langt opp i hoftene, men hun brydde seg ikke om det. Hun snublet bort mot sønnens ubevegelige kropp med tomme øyne og en munn som var halvåpen av skrekk.

Hun var ikke mer enn fem meter fra kroppen da den løftet hodet og begynte å hoste.

Bølgerytteren kjente kulden og hørte blåsten. Han visste at han var tilbake i livet, og den vissheten var hard og smertefull først, men ble etter hvert mer dempet og rolig. Hodet verket og magen boblet av saltvann, men det var deilig å kunne puste og hoste. Da magesekken vrent seg og en foss av lunkent vann braste opp gjennom halsen, var det faktisk deilig, det også.

Bølgerytteren hørte skritt nærme seg i den våte grusen. Han løftet hodet og smilte mot lyset, uten å kunne se hvem det var som kom.

«Jeg red på bølgene,» sa han.

Da han var yngre, hadde han trodd at sommeren på øya varte evig.